

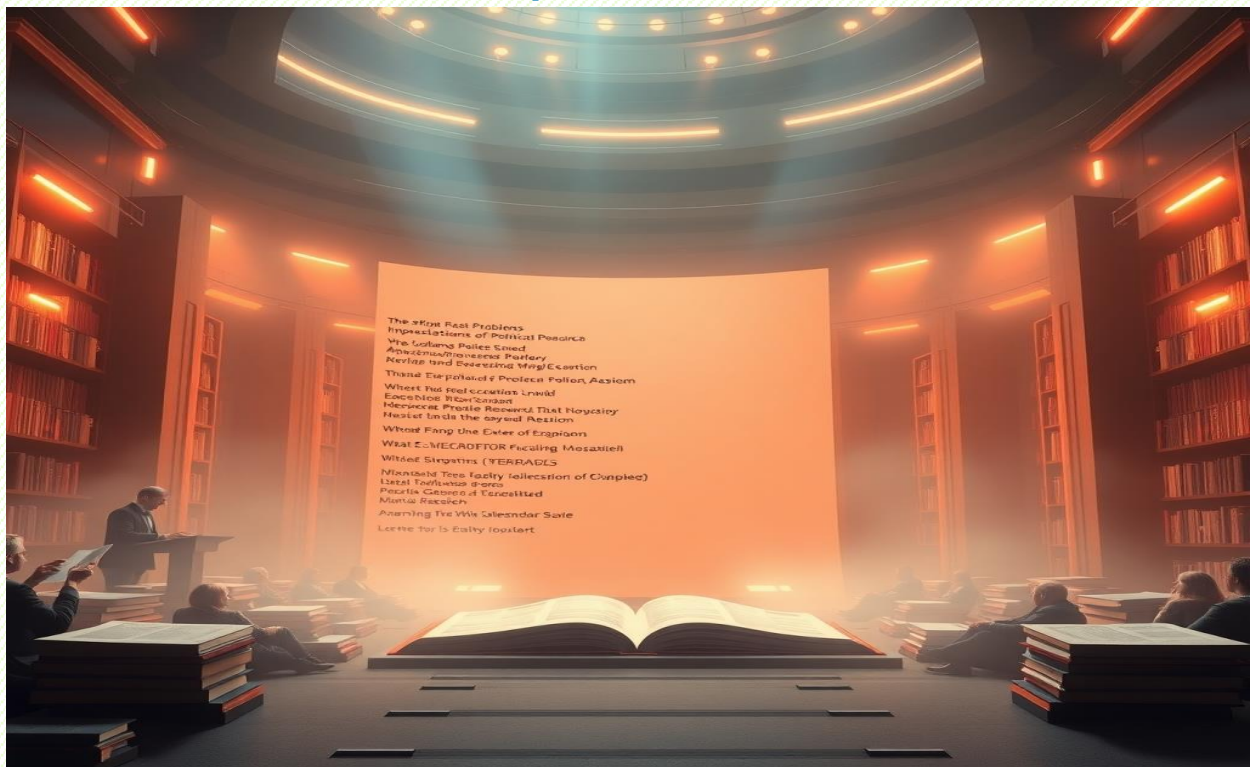
Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Василь ЧАБАНОВ

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Електронне видання

Кам'янець-Подільський
2025

УДК 32-027.31(075.8)

ББК 66.0я73

В48

Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 1 від 10 січня 2025 року).

Рецензенти:

Тетяна ГРУБІ, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Василь КОБИЛЬНИК, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міждисциплінарної освіти національного університету «Києво-Могилянська академія».

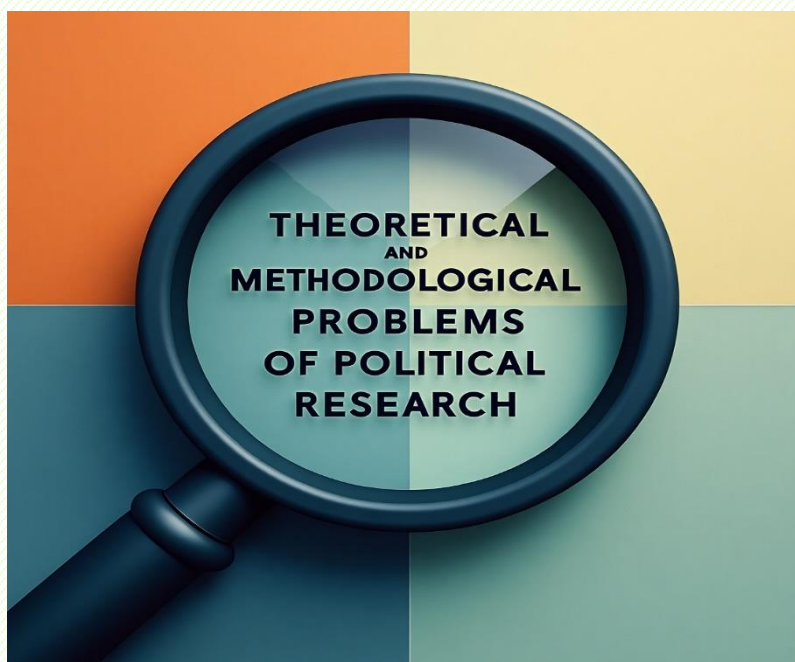
Чабанов Василь

В48 Теоретичні і методологічні проблеми політичних досліджень: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. 73 с.

Навчально-методичний посібник підготовлений для здобувачів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка у відповідності з робочою програмою освітнього компоненту «Теоретичні та методологічні проблеми політичних досліджень». Основний зміст навчально-методичного посібника складають резюме до тем навчального курсу, питання для підготовки до семінарських занять з освітнього компоненту, дискусійні запитання для обговорення, критерії оцінювання з освітнього компоненту, тестові завдання до освітнього компоненту, глосарій термінів.

УДК 32-027.31(075.8)

ББК 66.0я73

ЗМІСТ

РОБОЧА ПРОГРАМА З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ».....	6
ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	13
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ	40
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	44
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	47
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ	49
НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА	50
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ».....	51
ПЕРЕЛІК ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАПИТАНЬ	61
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ.....	64
ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	66
ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ	67

«Найбільша проблема в політичній науці полягає в тому, що ми часто маємо справу з явищами, які є унікальними та неповторними, але намагаємося застосувати до них методи, які розроблені для дослідження явищ, що повторюються»

Джон Мерріам

Цей навчально-методичний посібник представляє собою комплексний розгляд теоретичних та методологічних основ політичних досліджень.

Ми аналізуємо різноманітні підходи до вивчення цього феномену, прагнучи сприяти формуванню у здобувача вищої освіти глибокого розуміння сучасних політичних реалій. Наша мета - розробити теоретико-методологічний інструментарій, необхідний для ефективного аналізу динамічних змін у суспільно-політичному житті через політичні дослідження.

Сучасна політична наука потребує належного методологічного та емпіричного забезпечення. Постійний розвиток політичного життя створює умови для інноваційних змін. Методологія та технологія політичних досліджень відповідають на актуальні питання загального політологічного дискурсу щодо застосування основних загальнонаукових і прикладних методів в аналізі політичних процесів.

Наукове дослідження - це творчий та індивідуальний процес, що вимагає занурення та уваги до деталей. Проте, дослідження має проводитися за певними правилами, що дозволяють представити матеріал в єдиній та зручній формі. Тому методи дослідження мають велике значення.

Кожне наукове дослідження має чітку мету, спрямовану на пізнання невідомого, пошук відповідей на питання або підтвердження наукових припущень.

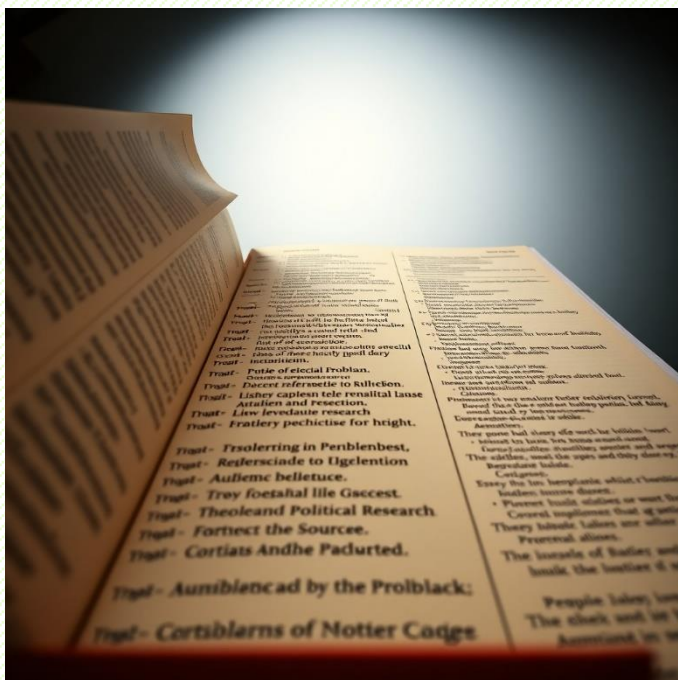
Швидкі та непередбачувані суспільно-політичні трансформації, що характеризують сучасний світ, вимагають адекватних теоретичних інструментів для їх аналізу. В умовах протистояння демократії та авторитаризму, зростання популізму та загострення міжнародних конфліктів, розуміння природи та динаміки суспільних процесів стає надзвичайно важливим. Навчально-методичний посібник пропонує комплексний аналіз теоретико-методологічних підходів, необхідних для дослідження цих складних явищ.

Складність сучасного світу полягає в тісному переплетенні різноманітних факторів, що впливають на життя людей. Політичні, соціальні, культурні та економічні процеси взаємодіють між собою, формуючи складну картину суспільних відносин.

Саме тому для розуміння сучасних суспільств необхідний комплексний підхід, який враховує як об'єктивні закономірності розвитку, так і суб'єктивні фактори, пов'язані з інтересами та цінностями людей. Наша робота спрямована на розробку теоретичних засад для такого розуміння, з метою сприяння розвитку демократичних інститутів та підвищення якості життя громадян.

У посібнику містяться зміст навчального курсу, плани семінарських занять, питання для самостійної роботи, тести з освітнього компоненту, глосарій термінів. Програма відповідає завданням вищої школи щодо підвищення якості політологічної освіти фахівців на рівні сучасних вимог.

Навчально-методичний посібник **«Теоретичні та методологічні проблеми політичних досліджень»** сприяє розвитку креативності та ініціативності здобувачів у вивченні програмного матеріалу, урізноманітненню форм і методів їх самостійної роботи, розрахований на здобувачів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Програма курсу підготовлена на основі аналізу досліджень українських та зарубіжних науковців, носить теоретичний та методологічний характер.

РОБОЧА ПРОГРАМА З ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТУ

«ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Метою освітнього компоненту «Теоретичні та методологічні проблеми політичних досліджень» є засвоєння здобувачем вищої освіти теоретико-методологічних засад сучасного соціально-політичного дослідження, що уможливить формування ним вже в процесі навчання певного набору праксеологічних навичок і вмінь.

Навчальна дисципліна належить до обов'язкових освітніх компонентів професійної підготовки.

Методика вивчення дисципліни передбачає врахування взаємозв'язків основних тем курсу з поняттями, термінами і категоріями політологічних дисциплін, у процесі вивчення яких студенти могли б отримати розуміння теоретичних та методологічних основ досліджень в сфері політики та застосовувати їх можливості на практиці.

Освітня компонента пов'язана із такими навчальними дисциплінами як: «Загальна теорія політики», «Соціологія» тощо.

Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК08. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

Очікувані результати навчання з дисципліни відповідно до ОПП:

Програмні результати навчання:

ПРН15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

ПРН18. Проводити пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел.

У результаті вивчення курсу студенти повинні:

знати:

- сутнісні особливості та основні методи отримання інформації у сучасному політичному дослідженні;
- роль та формування наукових теорій та гіпотез в процесі політичного дослідження;
- основи сучасного політичного аналізу у системному поєднанні теоретичних та прикладних методів дослідницької роботи;
- методики підбору та опрацювання джерел та літератури із заданої теми політичного дослідження.

вміти:

- спроможність організувати і реалізувати процес аналізу і оформлення результатів такого дослідження;
- спроможність спроектувати і зреалізувати прикладне політологічне дослідження;
- вміння самостійно застосовувати і здійснювати фаховий аудит окремих методик соціально-політичних досліджень;
- вміння управляти і розпоряджатися здобутою інформацією за результатами політологічного дослідження.
- самостійно застосовувати методологію політичних досліджень.
- застосовувати основні методологічні підходи та методики політичних досліджень;
- комплексно застосовувати теоретичні та прикладні методи у політичному дослідженні;
- виконувати евристичні завдання, що передбачають діяльність за складним алгоритмом, який містить процедуру конструювання раніше не відомих рішень та потребує використання великих масивів інформації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ № 1

Поняття політичного дослідження

Теоретичні та методологічні методи політичних досліджень як навчальна дисципліна

Мета навчальної дисципліни. Предмет навчального курсу. Місце навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні методи політичних

досліджень» у змісті навчання фахівця-політолога. Структура навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні методи політичних досліджень». Система оцінювання з навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні методи політичних досліджень». Цілі, завдання, структура та логіка навчальної дисципліни. Джерела вивчення навчальної дисципліни. Вимоги до здобувачів щодо оволодіння курсом, форми звітності. Критерії оцінки рівня знань. Огляд загальної та додаткової літератури, Інтернет-ресурсів до вивчення навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні методи політичних досліджень».

Поняття та етапи політичного дослідження.

Поняття політологічного дослідження. Політичне дослідження як цілеспрямована діяльність, спрямована на отримання нових знань про політичні явища та процеси. Процес дослідження: базові етапи. Визначення проблеми та формулювання дослідницького питання. Ідентифікація актуальної та значущої політичної проблеми. Формулювання чіткого та конкретного дослідницького питання. Обґрунтування актуальності та значущості дослідження.

Методологія, методика та техніка політичного дослідження

Поняття та типологія груп громадськості. Цільові та пріоритетні групи. Визначення індексу пріоритетності за Д. Ньюсом. Основні принципи та критерії ідентифікації цільових груп. Типологія груп громадськості. Внутрішня та зовнішня громадськість. Закономірності функціонування груп громадськості. Взаємозв'язок громадської групи і дій цільової групи.

Система організації та проведення політичного дослідження

Науково-організаційний менеджмент. Процедурно-методична частина. Правила роботи та етичні норми дослідника

Інформаційна база політичного дослідження

Формування інформаційного підходу до вивчення різноманітних аспектів політичного життя. Інформація в структурі фундаментальних та прикладних політологічних досліджень. Інтернет в політиці. Аналітичні сайти мережі Internet. Особливості використання соціальних мереж.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №2

Програмування дослідження. Методи збору даних

Створення теорії: поняття і гіпотези в політології

Логіка побудови теорії. Компоненти теорії. Перевірка та удосконалення теорії. Роль гіпотез. Формулювання гіпотез

Операціоналізація та вимірювання

Операціональні визначення. Вимірювання. Рівні вимірювання. Робочі гіпотези. Помилки вимірювання. Валідність. Надійність.

Програма дослідження

Мета і програма дослідження. Альтернативні (конкуруючі) гіпотези. Експериментальні програми дослідження. Формування груп. Польові експерименти і неекспериментальні програми. Квазіекспериментальні програми. Вибір програми дослідження. Фактори, що загрожують валідності.

Вибірка

Репрезентативна вибірка. Процедури формування репрезентативної вибірки. Встановлення необхідного об'єму вибірки.

Методи збору даних. Опитування

Етапи процедури опитування. Концептуалізація. Схематизація опитування. Підготовка інструментарію. Планування опитування та побудова вибірки. Фінансування опитування. Навчання та інструктаж персоналу. Попереднє тестування. Процедура опитування. Моніторинг. Контрольна перевірка. Вторинний аналіз даних.

Методи збору даних. Інтерв'ю

Вибіркове інтерв'ю. Формулювання запитань. Відбір інтерв'юєрів. Спрямоване інтерв'ювання. Спеціалізоване інтерв'ювання.

Контент-аналіз

Підготовка до контент-аналізу. Проведення змістового контент-аналізу. Структурний контент-аналіз.

Експертні оцінки в дослідженні політичних явищ та процесів

Роль експертних висновків у політичній практиці. Досвід використання експертних оцінок в аналізі політичних ситуацій та процесів. Переваги та недоліки використання методики експертних оцінок.

Вивчення політичних процесів за допомогою методів моделювання

Моделювання як метод прогнозування динаміки політичних процесів а поведінки політичних акторів. Використання моделювання в якості наукового інструментарію. Моделювання і системність в дослідженні політики.

Використання методу ухвалення рішень для аналізу політичних ситуацій та процесів

Сутність методу прийняття рішень як послідовності операцій: постановка проблеми, збір інформації, виокремлення можливих альтернатив, вибір конкретної альтернативи вирішення проблеми.

Аналіз даних та підготовка підсумкових документів політичного дослідження

Структура опису проведеного дослідження. Включення графічних засобів подачі інформації (графіки, діаграми, гістограми) та вимоги до їх використання. Правила підготовки аналітичних висновків та практичних рекомендацій.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1

Теоретичні та методологічні проблеми політичних досліджень як навчальна дисципліна (2 год.)

План

1. Актуальність та значення політичних досліджень у сучасному світі.
2. Роль, мета та функції політичних досліджень.
3. Теоретичні підходи до політичних досліджень.
4. Різновиди наукових методів у політичній науці та їх реалізація.

Питання для обговорення

1. *Які основні теоретичні підходи існують у політичних дослідженнях?*
2. *Як структурувати політичне (політологічне) дослідження?*
3. *Які основні практичні методи у політичній науці Ви можете назвати?*
4. *Чи можливе досягнення абсолютної істини в процесі наукового пізнання?*

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К. : МАУП, 2017. 248 с.
2. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I-II. Чернівці : Рута, 2017.

3. Герасіна Л. М. Методологія і праксеологія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29.
8. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу / Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
4. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. - Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
5. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
6. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsngxz.dnsrv.com/img?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3-8.
2. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75-96.
3. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
5. Доцяк І. І. Методика і техніка політологічних досліджень : навчально-методичний посібник для студентів. Напрямок підготовки 052 «Політологія». Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. 38 с.
6. Кривошеїн В. В. Політична гносеологія. Політична філософія : підручник / за ред. Суліми Є. М. К. : Знання, 2016. С. 59-113.
7. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габріелян та ін.]; за ред. О. А. Габріеляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
8. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
9. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проєкту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13-15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
10. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендшел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.

Тема 2

Поняття та етапи політичного дослідження (2 год.)

План

1. Поняття, етапи та рівні політичного дослідження, його відмінності.
2. Структура політичного дослідження, його основні компоненти.
3. Світові політологічні школи.
4. Види політичних (політологічних) досліджень та їх основні характеристики.

Питання до обговорення

1. *Як би ви визначили поняття наукового дослідження в контексті політології?*
2. *Які існують методи та принципи організації сучасного політичного дослідження?*
3. *У чому полягає сутність проблемного підходу в сучасній політичній науці?*
4. *Які методи дослідження соціально-політичних процесів ви вважаєте найбільш важливими та ефективними?*
5. *Які особливості та специфіка характерні для політичних досліджень?*

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К. : МАУП, 2017. 248 с.
2. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I-II. Чернівці : Рута, 2017.
3. Герасіна Л. М. Методологія і праксеологія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29.
4. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу / Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
5. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. - Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
6. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
7. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsgxz.dnsrv.com/img?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3-8.
2. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75-96.
3. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
5. Доцяк І. І. Методика і техніка політологічних досліджень : навчально-методичний посібник для студентів. Напрям підготовки 052 «Політологія». Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. 38 с.
6. Кривошеїн В. В. Політична гносеологія. Політична філософія : підручник / за ред. Суліми Є. М. К. : Знання, 2016. С. 59-113.
7. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габрієлян та ін.]; за ред. О. А. Габрієляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
8. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
9. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проєкту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13-15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
10. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.

Тема 3

Методологія, методика та техніка політичного дослідження (2 год.) План

1. Методологія як система принципів наукового дослідження.
2. Методика та техніка політичного дослідження.
3. Методи досліджень у політології. Підходи до класифікації методів політичного дослідження (В.Бебик, Дж.Мангейм, Р.Річ). Кількісні та якісні методи.

Питання до обговорення

1. Охарактеризуйте загальнонаукові, соціологічні та спеціальні політологічні методи дослідження, розкривши їх особливості та сфери застосування.

2. Якими критеріями та принципами слід керуватися при виборі методів політологічного дослідження, щоб забезпечити його валідність та ефективність?

3. Чим обумовлюються переваги та пізнавальні обмеження, що виникають при застосуванні кожного конкретного методу дослідження в політології?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К. : МАУП, 2017. 248 с.
2. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I-II. Чернівці : Рута, 2017.
3. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29.
4. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу / Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
5. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. - Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
6. Політологія: історія та методологія / за ред. Ф. М. Кирилюка. К. : Здоров'я, 2010. 600 с.
7. Політологія : навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач та ін. ; Тернопіл. нац. екон. ун-т. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 219 с.
8. Політологія : навч.-метод. посіб. / Л. М. Мельник, І. А. Дужа. Біла Церква : б. в., 2019. 425 с.
9. Політологія : підручник / І. А. Мельничук, О. Г. Суліменко, Т. І. Михайлова. Житомир : Рута, 2019. 109 с.
10. Політологія : підручник / М. П. Требін та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2018. 460 с.

10. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
11. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsgxz.dnsrv.com/img?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3-8.
2. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75-96.
3. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
5. Доцяк І. І. Методика і техніка політологічних досліджень : навчально-методичний посібник для студентів. Напрямок підготовки 052 «Політологія». Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. 38 с.
6. Кривошеїн В. В. Політична гносеологія. Політична філософія : підручник / за ред. Суліми Є. М. К. : Знання, 2016. С. 59-113.
7. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габрієлян та ін.]; за ред. О. А. Габрієляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
8. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
9. Ротар Н. Теоретико-методологічні підходи в політичних дослідженнях. Політична наука в Україні. 1991-2016 : у 2 ч. Т. 1 : Політична наука : західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова) та ін. Київ : Парлам. вид-во, 2016. С. 92-139.
10. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проекту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13-15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
11. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендшел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
12. Теорія та методологія політичної науки : навчальний посібник для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності «052 Політологія» освітньо-наукової програми «Політологія» авт. кол.: Н. В. Горло, О. . індратець, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур. Запоріжжя : С -Альянс, 2021. 75 с

Тема 4

Система організації та проведення політичного дослідження (2 год.)

План

1. Науково-організаційний менеджмент. Актуальність проблеми дослідження, визначення мети і завдань.
2. Процедурно-методична частина. Загальна характеристика програми політичного дослідження.
3. Робочий план, інструментарій польового дослідження.
4. Правила роботи та етичні норми дослідника

Питання для обговорення

1. Чому ця проблема є важливою для дослідження зараз?
2. Яка роль гіпотези у політологічному дослідженні?
3. Як саме перевіряється, чи підходять інструменти для дослідження?
4. Які етичні питання можуть виникнути під час дослідження політики?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К. : МАУП, 2017. 248 с.
2. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I–II. Чернівці : Рута, 2017.
3. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29. 8. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу / Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
4. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
5. Політологія : підручник / І. А. Мельничук, О. Г. Суліменко, Т. І. Михайлова. Житомир : Рута, 2019. 109 с.
6. Політологія : підручник / М. П. Требін та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2018. 460 с.

7. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
8. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsghz.dnsrv.com/imgr?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3–8.
2. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75–96.
3. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
5. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габріелян та ін.]; за ред. О. А. Габріеляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
6. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...].Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
7. Ротар Н. Теоретико-методологічні підходи в політичних дослідженнях. Політична наука в Україні. 1991–2016 : у 2 ч. Т. 1 : Політична наука : західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова) та ін. Київ : Парлам. вид-во, 2016. С. 92–139.
8. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проєкту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13–15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
9. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеньяк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
10. Теорія та методологія політичної науки : навчальний посібник для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності «052 Політологія» освітньо-наукової програми «Політологія» авт. кол.: Н. В. Горло, О., Кіндратець, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур. Запоріжжя : С -Альянс, 2021. 75 с.

Тема 5

Інформаційна база політичного дослідження (2 год.).

План

1. Роль інформації в політичному дослідженні.
2. Види інформаційних джерел.
3. Принципи збору інформації в політичному дослідженні.
4. Роль інформаційних технологій в забезпеченні політичних досліджень.

Питання для обговорення

1. Чи можна стверджувати, що сучасне суспільство є інформаційним? Наведіть аргументи «за» або «проти».
2. Яка інформація є найбільш цінною для політологічного дослідження?
3. Опишіть, як відбувається обробка інформації, які кроки потрібно пройти?
4. Які існують види інформаційних даних?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К. : МАУП, 2017. 248 с.
2. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I–II. Чернівці : Рута, 2017.
3. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29. 8. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу /Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
4. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
5. Політологія : підручник / І. А. Мельничук, О. Г. Суліменко, Т. І. Михайлова. Житомир : Рута, 2019. 109 с.
6. Політологія : підручник / М. П. Требін та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2018. 460 с.
7. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
8. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsngxz.dnsrv.com/imgr?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3-8.
2. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75-96.
3. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
5. Доцяк І. І. Методика і техніка політологічних досліджень : навчально-методичний посібник для студентів. Напрямок підготовки 052 «Політологія». Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. 38 с.
6. Кривошеїн В. В. Політична гносеологія. Політична філософія : підручник / за ред. Суліми Є. М. К. : Знання, 2016. С. 59-113.
7. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габрієлян та ін.]; за ред. О. А. Габрієляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
8. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
9. Ротар Н. Теоретико-методологічні підходи в політичних дослідженнях. Політична наука в Україні. 1991-2016 : у 2 ч. Т. 1 : Політична наука : західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова) та ін. Київ : Парлам. вид-во, 2016. С. 92-139.
10. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проекту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13-15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
11. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
12. Теорія та методологія політичної науки : навчальний посібник для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності «052 Політологія» освітньо-наукової програми «Політологія» авт. кол.: Н. В. Горло, О. . індратець, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур. Запоріжжя : С -Альянс, 2021. 75 с

Тема 6

Створення теорії: поняття і гіпотези в політології (2 год.)

План

1. Створення теорії, її компоненти та функції.
2. Різновиди теорій у політології
3. Гіпотези в політичному дослідженні.
4. Правила формулювання гіпотез в політичній аналітиці

Питання для обговорення

1. На яких принципах ґрунтується сучасна наукова теорія?
2. Як можна визначити поняття «наукова політологічна теорія»?
3. Яким чином можна перевірити та покращити наукову теорію?
4. Що таке наукова гіпотеза? Які існують види наукових гіпотез?
5. Які особливості формулювання гіпотез у політичних дослідженнях?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К. : МАУП, 2017. 248 с.
2. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I-II. Чернівці : Рута, 2017.
3. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29.
4. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу / Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
5. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. - Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
6. Політологія: історія та методологія / за ред. Ф. М. Кирилюка. К. : Здоров'я, 2010. 600 с.
7. Політологія : навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач та ін. ; Тернопіл. нац. екон. ун-т. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 219 с.
8. Політологія : навч.-метод. посіб. / Л. М. Мельник, І. А. Дужа. Біла Церква : б. в., 2019. 425 с.
9. Політологія : підручник / І. А. Мельничук, О. Г. Суліменко, Т. І. Михайлова. Житомир : Рута, 2019. 109 с.
10. Політологія : підручник / М. П. Требін та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2018. 460 с.

10. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
11. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsngxz.dnsrv.com/img?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3-8.
2. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75-96.
3. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
5. Доцяк І. І. Методика і техніка політологічних досліджень : навчально-методичний посібник для студентів. Напрямок підготовки 052 «Політологія». Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. 38 с.
6. Кривошеїн В. В. Політична гносеологія. Політична філософія : підручник / за ред. Суліми Є. М. К. : Знання, 2016. С. 59-113.
7. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габрієлян та ін.]; за ред. О. А. Габрієляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
8. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
9. Ротар Н. Теоретико-методологічні підходи в політичних дослідженнях. Політична наука в Україні. 1991-2016 : у 2 ч. Т. 1 : Політична наука : західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова) та ін. Київ : Парлам. вид-во, 2016. С. 92-139.
10. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проекту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13-15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
11. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендшел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
12. Теорія та методологія політичної науки : навчальний посібник для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності «052 Політологія» освітньо-наукової програми «Політологія» авт. кол.: Н. В. Горло, О. . індратець, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур. Запоріжжя : С -Альянс, 2021. 75 с

Тема 7

Програма дослідження (2 год.)

План

1. Мета і програма дослідження. Врахування в програмі дослідження альтернативних гіпотез.
2. Польові експерименти та експериментальні програми, Вибір програми дослідження.
3. Процес політичного дослідження. Вибір методів наукового дослідження.

Питання до обговорення

1. На чому базується програма політичного дослідження?
2. Які особливості мають експериментальні програми дослідження в політичній науці?
3. Які фактори можуть поставити під сумнів достовірність (валідність) дослідження?
4. Як правильно інтерпретувати результати наукового дослідження в політології?
5. Яку роль відіграє модуль наукового дослідження? Які його ключові характеристики?
6. Які доктринальні ідеї та принципи політичного дослідження вам відомі?
7. Як можна підтвердити доктринальні ідеї в дослідницькій роботі?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К. : МАУП, 2017. 248 с.
2. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I-II. Чернівці : Рута, 2017.
3. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29. 8. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу / Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
4. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
5. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.

6. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsgxz.dnsrv.com/img?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3-8.
2. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75-96.
3. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
4. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габрієлян та ін.]; за ред. О. А. Габрієляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
5. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
6. Ротар Н. Теоретико-методологічні підходи в політичних дослідженнях. Політична наука в Україні. 1991-2016 : у 2 ч. Т. 1 : Політична наука : західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова) та ін. Київ : Парлам. вид-во, 2016. С. 92-139.
7. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проєкту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13-15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
8. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
9. Теорія та методологія політичної науки : навчальний посібник для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності «052 Політологія» освітньо-наукової програми «Політологія» авт. кол.: Н. В. Горло, О., Кіндратець, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур. Запоріжжя : С -Альянс, 2021. 75 с.

Тема 8

Вибірка (2 год.)

План

1. Причини і умови застосування вибіркового спостереження, його завдання, основні поняття.
2. Формування вибіркової сукупності. Види та схеми відбору. Мала вибірка.
3. Похибки вибірки.

Питання для обговорення

1. Різні методи формування вибірки у політичних дослідженнях.
2. Які критерії є найважливішими при визначенні розміру вибірки?
3. Помилки, які можуть виникнути під час формування вибірки.
4. Як впливає якість вибірки на достовірність та об'єктивність результатів політичного дослідження?
5. Які етичні аспекти слід враховувати при проведенні опитувань та інших видів політичних досліджень, що базуються на вибірці?
6. Які сучасні технології та інструменти можуть бути використані для поліпшення якості вибірки та збору даних у політичних дослідженнях?
7. Як можна використовувати результати дослідження, отримані на основі вибірки, для прийняття обґрунтованих політичних рішень?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I-II. Чернівці : Рута, 2017.
2. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29.
3. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу / Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
4. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. - Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
5. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
6. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsngxz.dnsrv.com/imgr?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3-8.
2. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75-96.
3. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
5. Доцяк І. І. Методика і техніка політологічних досліджень : навчально-методичний посібник для студентів. Напрямок підготовки 052 «Політологія». Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. 38 с.
6. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габрієлян та ін.]; за ред. О. А. Габрієляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
7. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
8. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проєкту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13-15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
9. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
10. Теорія та методологія політичної науки : навчальний посібник для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності «052 Політологія» освітньо-наукової програми «Політологія» авт. кол.: Н. В. Горло, О. Кіндратець, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур. Запоріжжя : С -Альянс, 2021. 75 с.

Тема 9

Методи збору даних. Опитування (2 год.)

План

1. Опитування як метод збору соціологічної інформації
2. Моделі сучасної пропаганди
3. Види опитувань
4. Анкетування

Питання для обговорення

1. Яка роль опитувань у політичних дослідженнях? Які переваги та недоліки цього методу?
2. Які види опитувань існують? Які особливості кожного з них?
3. Як правильно сформулювати питання для опитування, щоб отримати достовірну та релевантну інформацію?
4. Які етичні аспекти слід враховувати під час проведення політичних опитувань?
5. Які існують методи обробки та аналізу даних, отриманих за допомогою опитувань?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I-II. Чернівці : Рута, 2017.
2. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. - Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
3. Політологія: історія та методологія / за ред. Ф. М. Кирилюка. К. : Здоров'я, 2010. 600 с.
4. Політологія : підручник / М. П. Требін та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2018. 460 с.
5. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
6. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsngxz.dnsrv.com/imgr?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3-8.
2. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75-96.
3. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
5. Доцяк І. І. Методика і техніка політологічних досліджень : навчально-методичний посібник для студентів. Напрямок підготовки 052 «Політологія». Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. 38 с.
6. Кривошеїн В. В. Політична гносеологія. Політична філософія : підручник / за ред. Суліми Є. М. К. : Знання, 2016. С. 59-113.
7. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...] Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
8. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проєкту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13-15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
9. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
10. Теорія та методологія політичної науки : навчальний посібник для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності «052 Політологія» освітньо-наукової програми «Політологія» авт. кол.: Н. В. Горло, О., Кіндратець, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур. Запоріжжя : С -Альянс, 2021. 75 с.

Тема 10

Методи збору даних. Інтерв'ю (2 год.)

План

1. Опитування у формі інтерв'ю.
2. Види інтерв'ю.
3. Особливості проведення інтерв'ю.
4. Етапи проведення інтерв'ю.
5. Інструкція інтерв'юера
6. Етапи підготовки інтерв'юерів. Засоби контролю за якістю роботи інтерв'юера. «Ефект інтерв'юера» та шляхи його мінімізації.

Питання до обговорення

1. Роль інтерв'ю в політичних дослідженнях. Які переваги та недоліки цього методу?
2. Які види інтерв'ю існують (наприклад, структуровані, напівструктуровані, вільні)? Які особливості кожного з них?
3. Як правильно підготуватися до політичного інтерв'ю? Як встановити контакт з респондентом?
4. Як правильно формулювати питання для інтерв'ю, щоб отримати достовірну та релевантну інформацію?
5. Які етичні аспекти слід враховувати під час проведення політичних інтерв'ю?
6. Які існують методи обробки та аналізу даних, отриманих за допомогою інтерв'ю?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I-II. Чернівці : Рута, 2017.
2. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29. 8. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу /Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
3. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
4. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsgxz.dnsrv.com/img?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства.

2. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3-8.
3. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75-96.
4. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
5. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
6. Кривошеїн В. В. Політична гносеологія. Політична філософія : підручник / за ред. Суліми Є. М. К. : Знання, 2016. С. 59-113.
7. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габрієлян та ін.]; за ред. О. А. Габрієляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
8. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у ХХІ ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
9. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проєкту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13-15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
10. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
11. Теорія та методологія політичної науки : навчальний посібник для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності «052 Політологія» освітньо-наукової програми «Політологія» авт. кол.: Н. В. Горло, О. . індратець, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур. Запоріжжя : С -Альянс, 2021. 75 с.

Тема 11

Контент-аналіз (2 год.)

План

1. Особливості застосування методу аналізу документів в політичному дослідженні.
2. Поняття документа в політичному дослідженні. Класифікація документів.
3. Етапи реалізації контент-аналізу.
4. Використання методу контент-аналізу в політичному дослідженні. Принципи аналізу політичних текстів.
5. Інвент-аналіз в дослідженні політичних ситуацій та процесів.

Питання для аналізу

1. Які переваги та недоліки методу аналізу документів у порівнянні з іншими методами політичного дослідження?
2. Які критерії вибору документів для аналізу в політичному дослідженні?
3. Які існують проблеми інтерпретації документів у політичному дослідженні?
4. Які етичні аспекти слід враховувати під час аналізу політичних документів?
5. Які сучасні тенденції розвитку методу аналізу документів у політичній науці?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29.
2. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу / Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
3. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. - Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
4. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
5. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsgxz.dnsrv.com/img?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-

2. політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3-8.
3. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75-96.
4. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
5. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
6. Доцяк І. І. Методика і техніка політологічних досліджень : навчально-методичний посібник для студентів. Напрямок підготовки 052 «Політологія». Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. 38 с.
7. Кривошеїн В. В. Політична гносеологія. Політична філософія : підручник / за ред. Суліми Є. М. К. : Знання, 2016. С. 59-113.
8. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габріелян та ін.]; за ред. О. А. Габріеляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
9. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у ХХІ ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
10. Ротар Н. Теоретико-методологічні підходи в політичних дослідженнях. Політична наука в Україні. 1991-2016 : у 2 ч. Т. 1 : Політична наука : західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова) та ін. Київ : Парлам. вид-во, 2016. С. 92-139.
11. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
12. Теорія та методологія політичної науки : навчальний посібник для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності «052 Політологія» освітньо-наукової програми «Політологія» авт. кол.: Н. В. Горло, О. . індратець, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур. Запоріжжя : С -Альянс, 2021. 75 с.

Тема 12

Експертні оцінки в дослідженні політичних явищ та процесів (2 год.)

1. Значення експертних оцінок у політичній практиці.
2. Відбір експертів для аналізу політичних процесів: методи та прийоми.
3. Організація роботи експертів: індивідуальні та колективні методи.
4. Оформлення результатів експертного дослідження.

Практичні завдання:

1. Сформууйте приклади використання експертних оцінок у політичній практиці (наприклад, прогнози виборів, оцінки політичних реформ).
2. Розробіть критерії для відбору експертів для аналізу конкретного політичного процесу.
3. Складіть план організації роботи експертної групи для дослідження політичної проблеми.
4. Підготуйте звіт за результатами експертного дослідження, використовуючи різні формати представлення даних.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К. : МАУП, 2017. 248 с.
2. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I-II. Чернівці : Рута, 2017.
3. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29.
4. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу / Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
5. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. - Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
6. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
7. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsgxz.dnsrv.com/img?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75–96.
2. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.

4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
5. Кривошеїн В. В. Політична гносеологія. Політична філософія : підручник / за ред. Суліми Є. М. К. : Знання, 2016. С. 59–113.
6. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габріелян та ін.]; за ред. О. А. Габріеляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
7. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
8. Ротар Н. Теоретико-методологічні підходи в політичних дослідженнях. Політична наука в Україні. 1991–2016 : у 2 ч. Т. 1 : Політична наука : західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова) та ін. Київ : Парлам. вид-во, 2016. С. 92–139.
9. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проєкту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13–15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
10. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
11. Теорія та методологія політичної науки : навчальний посібник для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності «052 Політологія» освітньо-наукової програми «Політологія» авт. кол.: Н. В. Горло, О. . індратець, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур. Запоріжжя : С -Альянс, 2021. 75 с.

Тема 13

Використання методу ухвалення рішень для аналізу політичних ситуацій та процесів (2 год.)

План

1. Сутність та значення політичних рішень у владі.
2. Види та процедури класифікації політичних рішень.
3. Теоретичні підходи до прийняття рішень в державній політиці: раціоналізм та інкременталізм.
4. Ефективність методів прийняття політичних рішень.

Питання до обговорення

1. Фактори, які впливають на процес ухвалення політичних рішень?
2. Які критерії ефективності політичних рішень є найбільш важливими?
3. Які існують моделі прийняття політичних рішень?
4. Особливості ухвалення політичних рішень в різних політичних системах?
5. Які етичні аспекти слід враховувати при ухваленні політичних рішень?
6. Які сучасні тенденції розвитку методів ухвалення політичних рішень?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29.
2. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу / Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
3. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
4. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
5. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsgxz.dnsrv.com/img?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
2. Доцяк І. І. Методика і техніка політологічних досліджень : навчально-методичний посібник для студентів. Напрямок підготовки 052 «Політологія». ІваноФранківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. 38 с.
3. Кривошеїн В. В. Політична гносеологія. Політична філософія : підручник / за ред. Суліми Є. М. К. : Знання, 2016. С. 59–113.
4. Політична наука : Методи досліджень : підручник / [О. А. Габрієлян та ін.]; за ред. О. А. Габрієляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.

5. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у XXI ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
6. Ротар Н. Теоретико-методологічні підходи в політичних дослідженнях. Політична наука в Україні. 1991–2016 : у 2 ч. Т. 1 : Політична наука : західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова) та ін. Київ : Парлам. вид-во, 2016. С. 92–139.
7. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проекту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13–15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
8. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.

Тема 14

Аналіз даних та підготовка підсумкових документів політичного дослідження (2 год.)

План

1. Аналіз даних та оцінка дослідження.
2. Види звітів та вимоги до їх написання.
3. Особливості інтерпретації результатів політологічного дослідження
4. Графічне представлення інформації.
5. Аналітичні висновки та рекомендації за результатами дослідження.

Питання для аналізу

1. Які методи аналізу даних є найбільш ефективними в політологічних дослідженнях?
2. Критерії оцінки якості політичного дослідження, які є найбільш важливими?
3. Які існують проблеми інтерпретації результатів політичних досліджень?
4. Які види графіків найкраще підходять для представлення різних типів політологічної інформації?
5. Які вимоги до формулювання аналітичних висновків та практичних рекомендацій в політичних дослідженнях?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I–II. Чернівці : Рута, 2017.
2. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29. 8. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу /Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
3. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
4. Політологія: історія та методологія / за ред. Ф. М. Кирилюка. К. : Здоров'я, 2010. 600 с.
5. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
6. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsqgz.dnsrv.com/imgr?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3–8.
2. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75–96.
3. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
5. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у ХХІ ст.: монографія / [ред. кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанова...]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
6. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проєкту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13–15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
7. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендъел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеняк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12-ти бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-ти бальною системою за наступними критеріями:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-ти бальною шкалою)	Критерії оцінювання
1	2	3
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.

	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
1	2	3
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
1	2	3
Достатній (алгоритмічно дієвий)	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначити тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
--	----	--

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка»:

URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Після вивчення освітнього компоненту здобувачі пишуть модульну контрольну роботу.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються усі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати.

Невиконання МКР оцінюється **0 балів**.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді на запропоновані запитання.

Максимальна кількість балів за МКР – 25.

Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити **не менше 15**, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

Оцінювання модульної контрольної роботи

Шкала ECTS	Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	22-25 бали	Здобувач вищої освіти у відповідях на варіант МКР демонструє глибокі знання з освітнього компоненту, повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповідей на поставлені завдання.
«Добре»	19-21 балів	Результати відповідей здобувача вищої освіти на варіант МКР відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
«Задовільно»	15-18 балів	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання МКР, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження.
«Незадовільно»	14 і менше	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Робота оцінюється в 10-8 балів, якщо: автором чітко поставлена проблема і представлена власна точка зору стосовно її вирішення; проблема розкрита на високому теоретичному рівні, простежені системні зв'язки предмету дослідження, подані обґрунтування заявлених характеристик з коректним використанням фахових термінів, що мають відношення до завдання; надана аргументація власної думки з опорою на

соціально-політичний аспект в контексті проблематики; робота розгорнуто розкриває заявлену тему.

Робота оцінюється в 6-8 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) стосовно вирішення проблеми; тема розкрита з конкретним використанням спеціальних понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки та обґрунтування явно не простежуються); надана аргументація власної думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики; заявлена тема розкрита не в повній мірі, зокрема не проаналізовані деякі суттєві характеристики предмету аналізу.

Робота оцінюється в 4-6 балів, якщо: представлена власна точка зору (позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів; дана аргументація своєї думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики без теоретичного обґрунтування; заявлена тема розкрита не до кінця, а саме: розкриті лише деякі суттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 2-4 бали, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита на буденному(а не теоретичному) рівні; аргументація власної думки слабо з розкриттям проблеми; опущений аналіз суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише несуттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 0 балів, якщо: робота є плагіатом, тобто коли автор скористається нечесним шляхом представлення чужих думок власними.

Орієнтовні варіанти завдань із самостійної роботи з навчального курсу «Теоретичні та методологічні проблеми політичних досліджень»:

1. Дослідження впливу соціальних мереж на політичну активність молоді:

Студенти розробляють детальний алгоритм дослідження, який включає визначення ключових понять, формування гіпотез, вибір методів збору та аналізу даних (наприклад, опитування, контент-аналіз, мережевий аналіз), а також інтерпретацію отриманих результатів.

2. Порівняльний аналіз виборчих систем у двох країнах:

Здобувачі розробляють алгоритм дослідження, який дозволить порівняти виборчі системи двох країн за ключовими критеріями (наприклад, тип виборчої системи, виборчий поріг, розподіл мандатів). Алгоритм повинен включати етапи збору інформації, її систематизації та порівняльного аналізу.

3. Дослідження впливу економічної кризи на рівень політичної довіри:

Студенти повинні розробити алгоритм, який дозволить дослідити, як економічна криза впливає на рівень довіри громадян до політичних інститутів. Алгоритм повинен включати визначення показників економічної кризи та політичної довіри, вибір методів збору даних (наприклад, опитування, аналіз статистичних даних), а також аналіз кореляції між цими показниками.

4. Аналіз формування політичного іміджу лідера в медіа:

Студенти повинні розробити алгоритм, який дозволить проаналізувати, як формується політичний імідж лідера в медіа. Алгоритм повинен включати етапи відбору медіа-джерел, контент-аналізу матеріалів, виявлення ключових образів та повідомлень, а також аналіз їхнього впливу на громадську думку.

5. Алгоритм дослідження впливу децентралізації на розвиток місцевого самоврядування:

Студенти повинні розробити алгоритм, який дозволить дослідити, як процес децентралізації впливає на розвиток місцевого самоврядування. Алгоритм повинен включати визначення показників розвитку місцевого самоврядування, вибір методів збору даних (наприклад, інтерв'ю з представниками місцевої влади, аналіз нормативних актів), а також аналіз впливу децентралізації на ці показники.

Кожен варіант самостійної роботи передбачає, що здобувачі:

- Визначать актуальність та наукову новизну обраної проблематики.

- Сформулюють мету та завдання дослідження.
- Виберуть відповідні методи дослідження.
- Розроблять детальний алгоритм реалізації дослідження.
- Проаналізують та інтерпретують отримані результати.
- Зроблять висновки та сформулюють рекомендації.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела,

фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)».

URL: <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);

- підготовка конкурсної наукової роботи;
- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді; В

інформальній освіті:

- наявність наукової публікації;
- волонтерська діяльність.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

1. Яке з наведених тверджень найкраще характеризує предмет політичних досліджень?
  - а) Вивчення історії політичної думки
  - б) Аналіз політичних інститутів та процесів
  - в) Дослідження міжнародних відносин
  - г) Усі вищезазначені варіанти
2. Яка основна мета навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми політичних досліджень»?
  - а) Ознайомити студентів з історією політичної науки
  - б) Навчити студентів проводити власні політичні дослідження
  - в) Підготувати студентів до роботи в політичних організаціях
  - г) Усі вищезазначені варіанти
3. Які основні джерела вивчення навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми політичних досліджень»?
  - а) Підручники та навчальні посібники
  - б) Наукові статті та монографії
  - в) Першоджерела політичної думки
  - г) Усі вищезазначені варіанти
4. Які форми звітності передбачені для здобувачів, які вивчають курс «Теоретичні та методологічні проблеми політичних досліджень»?
  - а) Контрольні роботи та есе
  - б) Курсові роботи та реферати
  - в) Іспити та заліки
  - г) Усі вищезазначені варіанти
5. Які критерії оцінки рівня знань використовуються при вивченні курсу «Теоретичні та методологічні проблеми політичних досліджень»?
  - а) Активність на заняттях
  - б) Якість виконання завдань
  - в) Результати підсумкового контролю
  - г) Усі вищезазначені варіанти

6. **Що таке політологічне дослідження?**
- а) Систематичне вивчення політичних явищ та процесів
  - б) Аналіз політичної літератури
  - в) Прогнозування політичних подій
  - г) Усі вищезазначені варіанти
7. **Які основні етапи політичного дослідження?**
- а) Визначення проблеми, збір даних, аналіз даних, формулювання висновків
  - б) Вибір теми, розробка методології, проведення дослідження, публікація результатів
  - в) Постановка завдань, пошук інформації, інтерпретація даних, підготовка звіту
  - г) Усі вищезазначені варіанти
8. **На якому етапі політичного дослідження відбувається збір даних?**
- а) На першому етапі
  - б) На другому етапі
  - в) На третьому етапі
  - г) На четвертому етапі
9. **Яка мета аналізу даних у політичному дослідженні?**
- а) Отримати нову інформацію
  - б) Перевірити гіпотези
  - в) Зробити прогнози
  - г) Усі вищезазначені варіанти
10. **Що є результатом політичного дослідження?**
- а) Наукова стаття
  - б) Звіт про дослідження
  - в) Рекомендації для політиків
  - г) Усі вищезазначені варіанти
11. **Що таке методологія політичного дослідження?**
- а) Система методів дослідження
  - б) Сукупність теоретичних принципів
  - в) Набір правил проведення дослідження
  - г) Усі вищезазначені варіанти
12. **Що таке методика політичного дослідження?**
- а) Конкретні способи застосування методів дослідження
  - б) Система теоретичних положень
  - в) Набір емпіричних даних
  - г) Усі вищезазначені варіанти
13. **Що таке техніка політичного дослідження?**
- а) Сукупність прийомів збору та обробки даних
  - б) Система методів дослідження
  - в) Теоретична база дослідження
  - г) Усі вищезазначені варіанти
14. **Які основні методи досліджень використовуються в політології?**
- а) Порівняльний метод
  - б) Історичний метод
  - в) Статистичний метод
  - г) Усі вищезазначені варіанти
15. **Які підходи до класифікації методів політичного дослідження існують?**
- а) За характером даних (кількісні та якісні)
  - б) За метою дослідження (фундаментальні та прикладні)
  - в) За способом отримання інформації (опитування, інтерв'ю, аналіз документів)
  - г) Усі вищезазначені варіанти

16. Які правила вибору методів політологічного дослідження?
- а) Відповідність методів цілям та завданням дослідження
  - б) Доступність необхідних ресурсів
  - в) Можливість застосування методів у конкретній ситуації
  - г) Усі вищезазначені варіанти
17. У чому полягає сутність порівняльного методу в політології?
- а) У зіставленні політичних явищ та процесів у різних країнах або регіонах
  - б) У вивченні історії політичної думки
  - в) У аналізі статистичних даних
  - г) У моделюванні політичних ситуацій
18. Яке значення має історичний метод для політичних досліджень?
- а) Він дозволяє зрозуміти генезис та еволюцію політичних явищ
  - б) Він допомагає прогнозувати майбутній розвиток політичних процесів
  - в) Він сприяє формуванню об'єктивної картини політичного життя
  - г) Усі вищезазначені варіанти
19. Які переваги кількісних методів дослідження в політології?
- а) Вони дозволяють отримувати точні та об'єктивні дані
  - б) Вони забезпечують можливість статистичного аналізу
  - в) Вони спрощують інтерпретацію результатів дослідження
  - г) Усі вищезазначені варіанти
20. Які недоліки якісних методів дослідження в політології?
- а) Вони суб'єктивні та залежать від інтерпретації дослідника
  - б) Вони не дозволяють отримувати статистично значущі результати
  - в) Вони складні у застосуванні та потребують високої кваліфікації дослідника
  - г) Усі вищезазначені варіанти
21. Що таке науково-організаційний менеджмент політичного дослідження?
- а) Комплекс заходів щодо забезпечення ефективності дослідження
  - б) Розробка методології дослідження
  - в) Збір та аналіз даних
  - г) Формулювання висновків та рекомендацій
22. Які основні етапи науково-організаційного менеджменту політичного дослідження?
- а) Планування дослідження, формування команди, забезпечення ресурсами, контроль за виконанням
  - б) Визначення проблеми, вибір методів дослідження, збір даних, аналіз результат
23. Які основні вимоги до науково-організаційного менеджменту політичного дослідження?
- а) Чітке визначення цілей та завдань дослідження
  - б) Раціональне використання ресурсів
  - в) Забезпечення якості та своєчасності виконання робіт
  - г) Усі вищезазначені варіанти
24. Що включає в себе процедурно-методична частина політичного дослідження?
- а) Розробку програми дослідження, вибір методів збору та аналізу даних
  - б) Формування вибірки, проведення опитування, інтерв'ю або контент-аналізу
  - в) Аналіз даних, формулювання висновків та рекомендацій
  - г) Усі вищезазначені варіанти
25. Які основні правила роботи та етичні норми повинен дотримуватися дослідник?
- а) Об'єктивність, чесність, точність, конфіденційність
  - б) Повага до учасників дослідження, недопущення плагіату
  - в) Відповідальність за результати дослідження
  - г) Усі вищезазначені варіанти.

26. **Що таке інформаційна база політичного дослідження?**
- а) Сукупність даних, необхідних для проведення дослідження
  - б) Методологія дослідження
  - в) Програма дослідження
  - г) Усі вищезазначені варіанти
27. **Які основні джерела інформації використовуються в політичних дослідженнях?**
- а) Статистичні дані, соціологічні опитування, експертні оцінки
  - б) Документи державних органів, політичних партій, громадських організацій
  - в) Засоби масової інформації, наукова література, інтернет-ресурси
  - г) Усі вищезазначені варіанти
28. **Яка роль інтернету в політичних дослідженнях?**
- а) Джерело інформації, інструмент для збору даних, платформа для спілкування з експертами
  - б) Засіб для аналізу політичних текстів, візуалізації даних, моделювання ситуацій
  - в) Усе вищезазначене
29. **Які аналітичні сайти мережі Internet можуть бути корисними для політичних досліджень?**
- а) Сайти новин, аналітичних центрів, соціологічних служб
  - б) Сайти державних органів, політичних партій, громадських організацій
  - в) Усе вищезазначене
30. **Які особливості використання соціальних мереж в політичних дослідженнях?**
- а) Можливість отримання оперативної інформації, вивчення громадської думки, аналіз політичної активності
  - б) Складність ідентифікації користувачів, проблема достовірності інформації, етичні питання
  - в) Усе вищезазначене
31. **Що таке теорія в політології?**
- а) Система узагальнених знань про політичні явища та процеси
  - б) Опис конкретних політичних ситуацій
  - в) Прогноз політичних подій
  - г) Усе вищезазначене
32. **Які основні компоненти теорії в політології?**
- а) Поняття, закони, принципи, моделі
  - б) Гіпотези, факти, дані
  - в) Методи дослідження, процедури аналізу
  - г) Усе вищезазначене
33. **Що таке гіпотеза в політології?**
- а) Наукове припущення, яке потребує перевірки
  - б) Закономірність політичного життя
  - в) Метод дослідження
  - г) Усе вищезазначене
34. **Яка роль гіпотез у політичних дослідженнях?**
- а) Вони спрямовують дослідження, визначають напрямок пошуку інформації, допомагають інтерпретувати результати
  - б) Вони є основою для побудови теорії, пояснення політичних явищ та прогнозування подій
  - в) Усе вищезазначене
35. **Які вимоги до формулювання гіпотез у політології?**
- а) Вони повинні бути конкретними, чіткими, перевірюваними, фальсифікованими
  - б) Вони повинні ґрунтуватися на існуючих теоріях та емпіричних даних
  - в) Усе вищезазначене

36. Що таке операціоналізація в політичному дослідженні?

- а) Процедура уточнення змісту понять та їх переведення на рівень конкретних вимірюваних індикаторів
- б) Збір та аналіз даних
- в) Формулювання гіпотез
- г) Усе вищезазначене

37. Що таке вимірювання в політичному дослідженні?

- а) Процедура присвоєння числових значень політичним явищам та процесам
- б) Інтерпретація даних
- в) Побудова теорії
- г) Усе вищезазначене

38. Які рівні вимірювання існують в політичному дослідженні?

- а) Номінальний, порядковий, інтервальний, пропорційний
- б) Кількісний, якісний
- в) Абсолютний, відносний
- г) Усе вищезазначене

39. Що таке валідність вимірювання?

- а) Ступінь відповідності між вимірюваним показником та реальним явищем
- б) Точність вимірювання
- в) Стабільність результатів вимірювання
- г) Усе вищезазначене

40. Що таке надійність вимірювання?

- а) Ступінь стабільності результатів вимірювання при повторному проведенні дослідження
- б) Валідність вимірювання
- в) Об'єктивність вимірювання
- г) Усе вищезазначене

41. Що таке програма політичного дослідження?

- а) Документ, який містить опис цілей, завдань, методів, процедур та організації дослідження
- б) Звіт про проведене дослідження
- в) Наукова стаття
- г) Усе вищезазначене

42. Які основні компоненти програми політичного дослідження?

- а) Формулювання проблеми, визначення об'єкта та предмета дослідження, постановка цілей та завдань
- б) Висування гіпотез, вибір методів дослідження, розробка інструментарію
- в) Визначення процедури дослідження, формування вибірки, збір та аналіз даних
- г) Усе вищезазначене

43. Що таке експериментальна програма дослідження?

- а) Програма, яка передбачає активне втручання дослідника в політичний процес з метою перевірки гіпотез
- б) Програма, яка передбачає спостереження за політичними явищами без втручання дослідника
- в) Програма, яка передбачає аналіз документів
- г) Усе вищезазначене

44. Які фактори можуть загрожувати валідності політичного дослідження?

- а) Помилки вимірювання, неправильна інтерпретація даних, упередження дослідника
- б) Неадекватна вибірка, недостатнє фінансування, брак часу
- в) Усе вищезазначене

45. Які існують види експериментальних програм дослідження?
- а) Класичний експеримент, квазіексперимент, природний експеримент
  - б) Лабораторний експеримент, польовий експеримент
  - в) Усе вищезазначене
46. У чому полягає сутність класичного експерименту в політичному дослідженні?
- а) У створенні двох груп (експериментальної та контрольної), які відрізняються лише за однією змінною
  - б) У спостереженні за політичними явищами без втручання дослідника
  - в) У аналізі документів
47. Які особливості квазіекспериментальних програм дослідження?
- а) Вони не передбачають випадкового розподілу учасників на групи
  - б) Вони проводяться в природних умовах
  - в) Усе вищезазначене
48. Що таке польовий експеримент в політичному дослідженні?
- а) Експеримент, який проводиться в реальних умовах політичного життя
  - б) Експеримент, який проводиться в лабораторії
  - в) Усе вищезазначене
49. Що таке вибірка в політичному дослідженні?
- а) Частина генеральної сукупності, яка відбирається для дослідження
  - б) Усі суб'єкти дослідження
  - в) Метод дослідження
50. Які вимоги до формування репрезентативної вибірки?
- а) Вибірка повинна відображати основні характеристики генеральної сукупності
  - б) Вибірка повинна бути достатньо великою
  - в) Усе вищезазначене
51. Які процедури формування репрезентативної вибірки існують?
- а) Випадковий відбір, стратифікований відбір, кластерний відбір
  - б) Цільовий відбір, зручний відбір
  - в) Усе вищезазначене
52. Що таке випадковий відбір?
- а) Відбір, за якого кожен член генеральної сукупності має рівні шанси потрапити до вибірки
  - б) Відбір, за якого дослідник сам визначає, хто потрапить до вибірки
  - в) Усе вищезазначене
53. Що таке стратифікований відбір?
- а) Відбір, за якого генеральна сукупність поділяється на групи (страти), а потім з кожної групи випадковим чином відбираються учасники
  - б) Відбір, за якого учасники обираються з різних географічних регіонів
  - в) Усе вищезазначене
54. Що таке кластерний відбір?
- а) Відбір, за якого генеральна сукупність поділяється на групи (кластери), а потім випадковим чином обираються кілька кластерів, і всі члени цих кластерів включаються до вибірки
  - б) Відбір, за якого учасники обираються з різних соціальних груп
  - в) Усе вищезазначене
55. Що таке опитування в політичному дослідженні?
- а) Метод збору інформації за допомогою питань, які задаються респондентам
  - б) Метод аналізу документів
  - в) Метод спостереження

56. Які етапи процедури опитування?

- а) Розробка анкети, проведення опитування, обробка даних
- б) Визначення проблеми, формування вибірки, аналіз результатів
- в) Усе вищезазначене

57. Які види опитувань існують?

- а) Масові опитування, експертні опитування
- б) Телефонні опитування, онлайн-опитування, особисті інтерв'ю
- в) Усе вищезазначене

58. Які вимоги до формулювання питань в анкеті?

- а) Питання повинні бути чіткими, зрозумілими, однозначними, нейтральними
- б) Питання не повинні містити навідних або провокаційних формулювань
- в) Усе вищезазначене

59. Які типи питань можуть використовуватися в анкеті?

- а) Відкриті питання, закриті питання, напівзакриті питання
- б) Питання-фільтри, контрольні питання
- в) Усе вищезазначене

60. Що таке пілотне тестування анкети?

- а) Перевірка анкети на невеликій групі респондентів з метою виявлення можливих помилок
- б) Проведення опитування серед основної вибірки
- в) Усе вищезазначене

61. Що таке інтерв'ю в політичному дослідженні?

- а) Метод збору інформації за допомогою безпосереднього спілкування дослідника з респондентом
- б) Метод опитування
- в) Метод аналізу документів

62. Які види інтерв'ю існують?

- а) Структуровані інтерв'ю, напівструктуровані інтерв'ю, неструктуровані інтерв'ю
- б) Глибинні інтерв'ю, експертні інтерв'ю
- в) Усе вищезазначене

63. Які вимоги до проведення інтерв'ю?

- а) Дослідник повинен бути доброзичливим, уважним, тактовним, об'єктивним
- б) Дослідник повинен вміти слухати, ставити уточнюючі питання, інтерпретувати відповіді
- в) Усе вищезазначене

64. Які переваги інтерв'ю як методу збору даних?

- а) Можливість отримати глибоку та детальну інформацію
- б) Можливість встановити контакт з респондентом
- в) Усе вищезазначене

65. Які недоліки інтерв'ю як методу збору даних?

- а) Суб'єктивність, залежність від особистості дослідника та респондента
- б) Трудомісткість, висока вартість
- в) Усе вищезазначене

66. Що таке контент-аналіз?

- а) Метод дослідження змісту документів
- б) Метод опитування
- в) Метод спостереження

67. Які види контент-аналізу існують?

- а) Якісний контент-аналіз, кількісний контент-аналіз
- б) Автоматизований контент-аналіз, ручний контент-аналіз
- в) Усе вищезазначене

69. **Які переваги контент-аналізу як методу дослідження?**
- а) Можливість досліджувати великі масиви інформації
  - б) Об'єктивність, систематичність, можливість кількісної обробки даних
  - в) Усе вищезазначене
70. **Які недоліки контент-аналізу як методу дослідження?**
- а) Трудомісткість, залежність від якості документів
  - б) Складність інтерпретації результатів
  - в) Усе вищезазначене
71. **Що таке експертна оцінка?**
- а) Оцінка, яка дається фахівцями в певній галузі
  - б) Оцінка, яка дається випадковими людьми
  - в) Усе вищезазначене
72. **Які методи отримання експертних оцінок існують?**
- а) Інтерв'ю з експертами, анкетування експертів, метод Дельфі
  - б) Аналіз документів, спостереження
  - в) Усе вищезазначене
73. **Які вимоги до експертів, які залучаються до дослідження?**
- а) Компетентність, об'єктивність, незалежність
  - б) Досвід роботи в даній галузі
  - в) Усе вищезазначене
74. **Які переваги використання експертних оцінок?**
- а) Можливість отримати унікальну інформацію, яку неможливо отримати іншими методами
  - б) Можливість врахувати суб'єктивні фактори
  - в) Усе вищезазначене
75. **Які недоліки використання експертних оцінок?**
- а) Суб'єктивність, залежність від особистості експерта
  - б) Можливість помилок, упереджень
  - в) Усе вищезазначене
76. **Що таке моделювання в політичному дослідженні?**
- а) Створення спрощеної копії політичного процесу або явища
  - б) Збір та аналіз даних
  - в) Формулювання гіпотез
77. **Які види моделей використовуються в політичному дослідженні?**
- а) Математичні моделі, імітаційні моделі, концептуальні моделі
  - б) Статистичні моделі, графічні моделі
  - в) Усе вищезазначене
78. **Які переваги використання методів моделювання?**
- а) Можливість експериментувати з різними варіантами розвитку подій
  - б) Можливість прогнозувати наслідки політичних рішень
  - в) Усе вищезазначене
79. **Які недоліки використання методів моделювання?**
- а) Спрощення реальності, неможливість врахувати всі фактори
  - б) Залежність від якості моделі
  - в) Усе вищезазначене
80. **Що таке метод ухвалення рішень?**
- а) Метод аналізу політичних ситуацій, який передбачає визначення можливих варіантів дій та вибір найкращого з них
  - б) Метод збору інформації
  - в) Метод моделювання

81. Які етапи методу ухвалення рішень?

- а) Визначення проблеми, збір інформації, аналіз варіантів, вибір рішення, оцінка результатів
- б) Постановка завдань, розробка плану, виконання плану, контроль
- в) Усе вищезазначене

82. Які фактори впливають на процес ухвалення політичних рішень?

- а) Політичні інтереси, економічні фактори, соціальні фактори, міжнародна ситуація
- б) Особисті якості політиків, їх досвід, знання
- в) Усе вищезазначене

83. Які критерії використовуються для оцінки якості політичних рішень?

- а) Ефективність, результативність, законність, легітимність
- б) Своєчасність, обґрунтованість, реалістичність
- в) Усе вищезазначене

84. Які методи використовуються для підтримки прийняття політичних рішень?

- а) Аналіз даних, моделювання, експертні оцінки
- б) Стратегічне планування, прогнозування
- в) Усе вищезазначене

85. Які види аналізу даних використовуються в політичному дослідженні?

- а) Статистичний аналіз, якісний аналіз, контент-аналіз
- б) Порівняльний аналіз, історичний аналіз
- в) Усе вищезазначене

86. Які методи візуалізації даних використовуються в політичному дослідженні?

- а) Графіки, діаграми, карти
- б) Таблиці, схеми
- в) Усе вищезазначене

87. Які вимоги до оформлення підсумкових документів політичного дослідження?

- а) Чітка структура, логічна послідовність викладу, обґрунтованість висновків
- б) Точність, об'єктивність, достовірність інформації
- в) Усе вищезазначене

88. Які основні компоненти підсумкового звіту про політичне дослідження?

- а) Вступ, огляд літератури, методологія дослідження, результати дослідження, висновки, рекомендації
- б) Титульний аркуш, зміст, список літератури, додатки
- в) Усе вищезазначене

89. Які правила підготовки аналітичних висновків та практичних рекомендацій?

- а) Висновки повинні бути обґрунтованими, конкретними, чіткими
- б) Рекомендації повинні бути реалістичними, досяжними, ефективними
- в) Усе вищезазначене

90. Які етичні принципи повинні дотримуватися при підготовці підсумкових документів?

- а) Об'єктивність, чесність, точність, конфіденційність
- б) Повага до учасників дослідження, недопущення плагіату
- в) Усе вищезазначене

91. Яке значення має методологія політичних досліджень для розвитку політичної науки?

- а) Вона забезпечує наукову обґрунтованість політичних досліджень
- б) Вона сприяє накопиченню нових знань про політичні явища та процеси
- в) Усе вищезазначене

92. Які сучасні тенденції розвитку політичних досліджень ви можете назвати?

- а) Розвиток кількісних методів дослідження
- б) Використання новітніх інформаційних технологій
- в) Усе вищезазначене

93. Які існують обмеження політичних досліджень?

- а) Складність об'єкта дослідження
- б) Суб'єктивність дослідника
- в) Усе вищезазначене

94. Які перспективи розвитку політичних досліджень в Україні?

- а) Розвиток інституціональних досліджень
- б) Поглиблення вивчення проблем демократизації
- в) Усе вищезазначене

95. Які етичні проблеми можуть виникати в політичних дослідженнях?

- а) Проблема конфіденційності інформації
- б) Проблема об'єктивності дослідження
- в) Усе вищезазначене

96. Які існують підходи до класифікації методів політичного дослідження?

- а) За характером даних (кількісні та якісні)
- б) За метою дослідження (фундаментальні та прикладні)
- в) Усе вищезазначене

97. Які особливості використання методу спостереження в політичних дослідженнях?

- а) Можливість отримати безпосередню інформацію про політичні явища
- б) Складність забезпечення об'єктивності
- в) Усе вищезазначене

98. Які основні завдання політичних досліджень?

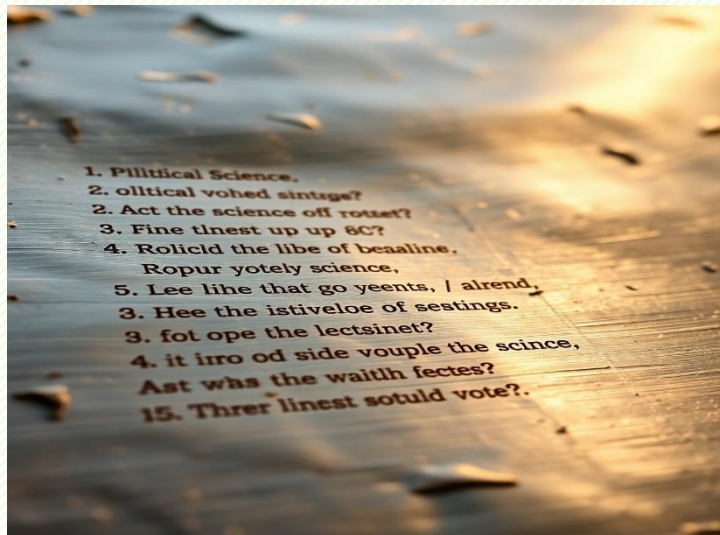
- а) Опис політичних явищ та процесів
- б) Пояснення причинно-наслідкових зв'язків
- в) Усе вищезазначене

99. Які якості повинен мати дослідник-політолог?

- а) Аналітичний склад розуму
- б) Об'єктивність
- в) Усе вищезазначене

100. Яке значення мають політичні дослідження для суспільства?

- а) Вони сприяють розвитку політичної науки
- б) Вони допомагають приймати обґрунтовані політичні рішення
- в) Усе вищезазначене

ПЕРЕЛІК ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАПИТАНЬ

1. Аналіз як метод політичних досліджень.
2. Аспекти достовірності політичного знання.
3. Багатовимірність політичних процесів.
4. Вибірковий метод політичних досліджень.
5. Види контент-аналізу. Особливості кількісного та якісного контент-аналізу текстової інформації з політичної проблематики.
6. Види політичних досліджень.
7. Виклики часу до проведення політичних досліджень.
8. Використання комп'ютерної техніки при аналізі міжнародних ситуацій і процесів.
9. Виникнення та сутність методу групового інтерв'ю.
10. Вітчизняний і закордонний досвід застосування івент-аналізу в прикладній політології.
11. Гіпотетичні методи політичних досліджень.
12. Головні традиції у формуванні методології вивчення політики.
13. Дедуктивний метод в політичних дослідженнях.
14. Джерела інформації та їх основні типи.
15. Джерела політичних досліджень та їх використання.
16. Доцільність використання контент аналізу в прикладних дослідженнях політичних ситуацій і процесів.
17. Етапи політичного прогнозування.
18. Етапи політологічного дослідження.
19. Загальна характеристика статистичних методів.
20. Загальні методологічні засади концепції політичних мереж.
21. Загально-логічні методи політичного дослідження.
22. Індуктивно-дедуктивний метод політичного дослідження.
23. Інституційний підхід у політичних дослідженнях.
24. Інформаційні технології в практиці політичних досліджень.
25. Інформація в структурі фундаментальних і прикладних політичних досліджень.
26. Конституційні дослідження.
27. Логіка процесу політичного дослідження.
28. Метод моделювання та його застосування в політичних дослідженнях.
29. Метод прийняття рішень.
30. Метод теорії ігор та його застосування в політичних дослідженнях.
31. Метод фокус-груп: організація проведення і підбиття підсумків.

32. Методика групових інверсій: теоретичні аспекти.
33. Методика підготовки аналітичних записок за підсумками політичних досліджень.
34. Методика порівняльного аналізу у процесі реалізації певної концепції державної політики.
35. Методика складання програми політичних досліджень.
36. Методологічний індивідуалізм як основа теорія раціонального вибору.
37. Методологічні варіанти індивідуальних експертних оцінок.
38. Методологічні проблеми порівняння.
39. Мова сприйняття політичної і соціальної реальності.
40. Моделі вивчення деяких властивостей різних об'єктів - одиниць дослідження.
41. Напрямки політичних досліджень: фундаментальні і прикладні дослідження, експеримент, розробка і постійний моніторинг політики та реалізація теоретичних висновків на практиці.
42. Організація проведення політичного дослідження з використанням методу фокус-груп.
43. Основне призначення методу аналізу документів.
44. Основні методологічні підходи до динамізації сучасних політичних досліджень.
45. Особливості використання логічного ланцюга запитань.
46. Особливості експерименту в політичних дослідженнях.
47. Особливості та труднощі розвитку політичних досліджень в Україні.
48. Підготовка проведення політологічного дослідження.
49. Політична символіка і політико-культурний підхід у політичних дослідженнях.
50. Політологічна проблема взаємодії двох рівнів знання: теоретичного й емпіричного.
51. Поняття методів аналізу й обробки соціологічних даних у політичному дослідженні.
52. Поняття моделювання.
53. Поняття процесу політичного дослідження.
54. Поняття та особливості кількісних методів.
55. Порівняння та виміри у процесі політичних досліджень.
56. Порівняння як метод аналізу
57. Пояснення чи розуміння в політичних дослідженнях.
58. Предметна сфера методології політичних досліджень.
59. Проблема співвідношення засобів і цілей у політичному дослідженні.
60. Прогресивні інститути.
61. Раціоналізм і позитивізм в політичній науці.
62. Рівнева організація політичного дослідження як теоретичного феномену.
63. Рівні політологічного дослідження.
64. Роль експертних висновків в політологічній практиці.
65. Світові політологічні школи.
66. Синергетичний підхід в політиці.
67. Синтез як метод політичних досліджень.

68. Система методології політичного дослідження.
69. Системний аналіз.
70. Системний метод у політичних дослідженнях.
71. Способи побудови моделей.
72. Структура й основні елементи політичних досліджень.
73. Структура процесу політичних досліджень.
74. Структурно-функціональний аналіз.
75. Сутність методики політичних досліджень: програмування дослідницького процесу.
76. Сучасна концепція методології політологічних досліджень: загальна характеристика.
77. Сфера дослідження політолога.
78. Теоретичний апарат політичного прогнозування.
79. Теоретичні методи політичних досліджень.
80. Теорії модернізації та трансформації.
81. Теорія групової участі в політиці.
82. Теорія конфліктів.
83. Теорія соціології криз та катастроф.
84. Техніка застосування експертних оцінок в політичних дослідженнях.
85. Типи івент-аналізу, застосування для відслідковування розвитку політичних ситуацій і процесів.
86. Типи моделювання.
87. Типи політичних мереж.
88. Типи порівнянь.
89. Форма і зміст методології політичних досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К. : МАУП, 2017. 248 с.
2. Бурдяк В. І. Теоретичні і методологічні проблеми політологічних досліджень. Част. I–II. Чернівці : Рута, 2017.
3. Герасіна Л. М. Методологія і пракселогія досліджень політичних процесів // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (33) 2017. С.16-29.
4. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу / Н. А. Громадська // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 85-89.
5. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу: методичні рекомендації / Н. А. Громадська. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. 56 с. (Методична серія ; вип. 277)
6. Політологія: історія та методологія / за ред. Ф. М. Кирилюка. К. : Здоров'я, 2010. 600 с.
7. Політологія : навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач та ін. ; Тернопіл. нац. екон. ун-т. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 219 с.
8. Політологія : навч.-метод. посіб. / Л. М. Мельник, І. А. Дужа. Біла Церква : б. в., 2019. 425 с.
9. Політологія : підручник / І. А. Мельничук, О. Г. Суліменко, Т. І. Михайлова. Житомир : Рута, 2019. 109 с.
10. Політологія : підручник / М. П. Требін та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2018. 460 с.
11. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, Г. Зеленько та ін.]. Ужгород. нац. ун-т. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
12. Мангейм Дж. Б., Річ Р. Г. Політологія. Методи дослідження: пер. з англ. / <http://meycfdsgxz.dnsrv.com/imgr?keyword=mangeym-rich-politologiya-metodiissledovaniya-pdf&charset=utf-8>

Додаткова література:

1. Бабкіна О. В. Методологія дослідження політичного життя суспільства. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-

- політичних дисциплін. [зб. наук. пр.] / ред. рада: В. П. Андрущенко (голова). Вип. 2. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 3–8.
2. Баранцева К. К. Методологія дослідження політико-адміністративних систем. Трансформація політико-управлінських відносин у державах Центрально-Східної Європи в процесі європейської інтеграції: уроки і досвід для України / Кол. авт.; за заг. ред. проф. Д. І. Дзвінчука : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 75–96.
  3. Говлет М. Рамеш М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики. Львів : Кальварія, 2014. 245 с.
  4. Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2016. 400 с.
  5. Доцяк І. І. Методика і техніка політологічних досліджень : навчально-методичний посібник для студентів. Напрямок підготовки 052 «Політологія». Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. 38 с.
  6. Кривошеїн В. В. Політична гносеологія. Політична філософія : підручник / за ред. Суліми Є. М. К. : Знання, 2016. С. 59–113.
  7. Політична наука : Методи досліджень : підручник; за ред. О. А. Габрієляна. К. : ВЦ «Академія», 2012. 320 с.
  8. Мілова М.І. Політична реальність: теоретичні та методологічні основи аналізу . Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у ХХІ ст.: монографія / [ред.кол.: В.В.Попков, Н.Є.Степанов]Одеса: Нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2020. 296 с. С.7-33.
  9. Ротар Н. Теоретико-методологічні підходи в політичних дослідженнях. Політична наука в Україні. 1991–2016 : у 2 ч. Т. 1 : Політична наука : західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса; редкол. : чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова) та ін. Київ : Парлам. вид-во, 2016. С. 92–139.
  10. Сучасні методи та інструменти політичної науки : колективна монографія (за результатами серії теоретичних і практичних воркшопів у рамках проекту “Удосконалення методів та інструментів політології в Україні : вплив університетів країн Вишеградської четвірки” від 13–15.09.2019 р.) / за наук. ред. Віталія Литвина. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. 296 с.
  11. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів : колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: С. Асланов, І. Вегеш, М. Вегеш, А. Дербак, М. Зан, Г. Зеленюк, Н. Кічера, А. Ключкович, М. Колодій, Г. Кумар, М. Лендзел, Ю. Остапець, А. Романюк, М. Токар, К. Червеньяк, М. Шелемба, Мих. Шелемба]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.
  12. Теорія та методологія політичної науки : навчальний посібник для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності «052 Політологія» освітньо-наукової програми «Політологія» авт. кол.: Н. В. Горло, О. . індратець, Н. В. Лепська, Ю. Г. Мальована, А. О. Руднева, Л. С. Хорішко, Є. Г. Цокур. Запоріжжя : С - Альянс, 2021. 75 с

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

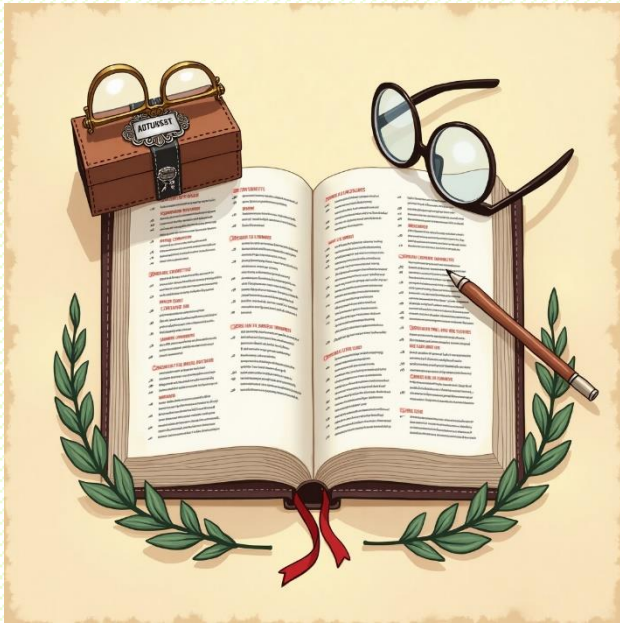

Органи державної влади, та державні НДІ:

1. Верховна рада України. URL: <http://rada.gov.ua/>
2. Український інститут науково-технічної експертизи та інформації. URL: www.uintai.kiev.ua
3. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/>
4. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: www.niss.gov.ua
5. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/ua>

Неурядові міжнародні/ українські організації з проблематики політичних досліджень:

1. Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» URL: <https://dif.org.ua/>.
2. Громадянська мережа ОПОРА. URL: <https://www.oporaua.org/>
3. Центр інновацій та розвитку URL: [ttp://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/depsndc_innov_rozv](http://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/depsndc_innov_rozv)
4. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua/>
5. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
6. Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/>
7. Комітет виборців України. URL: <http://www.cvu.org.ua/>
8. Лабораторія законодавчих ініціатив. URL: <http://parlament.org.ua/>
9. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: <http://www.icps.com.ua/>
10. Український незалежний центр політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.org.ua/ua/>
11. Центр політико-правових реформ URL: <http://pravo.org.ua/>.

Глосарій термінів

Абстракція (лат. *abstractio* – відволікання, відокремлення) – ідеальний об'єкт, створений внаслідок розумового процесу абстрагування.

Аксиома (гр. *axioma* – гідне, прийнятне положення) – твердження, яке приймається

без доказів як основа для побудови теорії.

Актуальність (лат. *actualis* – дійсний, сучасний) – важливість та необхідність вирішення певного питання в поточний час.

Алгоритмічні моделі – моделі, що поєднують аналітичні та евристичні елементи для дослідження складних систем.

Аналіз (гр. *analysis* – розкладання) – метод дослідження, що полягає в розкладанні об'єкта на складові для вивчення їх взаємозв'язків.

Аналітичні моделі – математичні вирази або рівняння, що дозволяють формалізувати та інтерпретувати результати дослідження.

Аналогія (гр. *analogia* – подібність) – метод дослідження, що ґрунтується на порівнянні подібних об'єктів для висновків про їх властивості.

Анкетне обстеження – збір інформації через спеціально підготовлені анкети для оцінки певних явищ.

Анкетування – метод збору даних за допомогою опитувальних листів (анкет).

Біхевіоризм (англ. *behavior* – поведінка) – науковий напрям, що вивчає поведінку як реакцію на зовнішні подразники.

Верифікація наукова – процедура перевірки істинності гіпотез через їх відповідність емпіричним даним.

Вибіркова сукупність – частина генеральної сукупності, відібрана для дослідження з урахуванням її структури.

Вибіркове спостереження – метод вивчення частини сукупності для отримання висновків про всю сукупність.

Вимірювання – процедура визначення числового значення величини за допомогою еталонів.

Відкриті питання – питання в анкеті, що не містять варіантів відповідей, залишаючи респондентам можливість вільно відповідати.

Вірогідність – кількісна характеристика ймовірності настання події.

Гіпотеза (гр. *hypothesis* – основа, припущення) – наукове припущення, що пояснює причини та закономірності явищ.

Гіпотеза загальна – припущення, що пояснює причини групи явищ загалом.

Гіпотеза наукова – припущення, засноване на наукових фактах.

Гіпотеза робоча – тимчасове припущення, що використовується в процесі дослідження.

Гносеологія (гр. *gnosis* – знання, *logos* – вчення) – теорія пізнання, що вивчає загальні принципи та умови дослідження.

Графік (гр. *graphikos* – письмовий, зображений) – візуальне представлення даних за допомогою геометричних фігур та ліній.

Графічний метод – систематизація даних у вигляді графіків, діаграм тощо.

Графічний образ – геометричні знаки, що відображають дані на графіку.

Групування – розподіл сукупності за певними ознаками для аналізу.

Девіація – відхилення від соціальних норм і правил.

Дедукція (лат. *deductio* – виведення) – метод міркування від загального до часткового.

Деполітизація – процес відходу від участі в політичному житті.

Детермінований факторний аналіз – метод вивчення впливу факторів на результативний показник.

Динамічні моделі – моделі, що відображають зміни об'єкта з часом.

Діалектика – вчення про розвиток через єдність і боротьбу протилежностей.

Доказ – обґрунтування тези за допомогою встановлених фактів.

Дослід – наукове вивчення явищ у контрольованих умовах.

Евристичні методи (гр. *heureka* – знаходжу) – методи, що сприяють творчому пізнанню та відкриттям.

Експеримент (лат. *experimentum* – спроба, досвід) – метод дослідження, що передбачає втручання в природні умови.

Експлікація (лат. *explicatio* – пояснення) – пояснення символів та значень на графіку.

Закон – формалізоване співвідношення між явищами, що характеризується необхідністю та стійкістю.

Знання наукове – система перевірених наукових даних, що утворюють логічну структуру.

Івент-аналіз – метод дослідження, що полягає в аналізі подій та їх взаємодій.

Ідеалізація (фр. *idéal* – досконалість) – метод створення абстрактних понять на основі реальних об'єктів.

Індекси (лат. *index* – покажчик) – узагальнюючі показники для оцінки розвитку явищ.

Індукція (лат. *inductio* – наведення) – метод міркування від часткового до загального.

Інновації – нововведення, що покращують структуру та якість виробництва чи соціальної сфери.

Інтерв'ювання (англ. *interview* – інтерв'ю) – метод збору інформації через пряме опитування.

Інформація (лат. *informatio* – роз'яснення) – зміст повідомлення про явища та події.

Коефіцієнт варіації – відношення середнього квадратичного відхилення до середньої арифметичної.

Контент-аналіз – метод кількісного аналізу текстів для виявлення закономірностей.

Кореляційний зв'язок – неповний зв'язок між ознаками та результативним показником.

Математичні моделі – моделі, що базуються на математичному описі об'єкта.

Медіана (лат. *mediana* – середина) – значення ознаки, що знаходиться в середині варіаційного ряду.

Мета дослідження – кінцевий результат, до якого прагне дослідження.

Метод (гр. *methodos* – шлях дослідження) – спосіб досягнення цілей у науковій діяльності.

Метод абстрагування (лат. *abstractio* – відволікання, відокремлення) – спосіб пізнання, що полягає в уявному виділенні окремих елементів множини та ігноруванні інших.

Метод експертних оцінок – збір та аналіз думок спеціалістів.

Метод квотної вибірки – відбір одиниць аналізу з дотриманням квот.

Метод механічної вибірки – випадковий відбір одиниць через рівні інтервали.

Метод науковий – система принципів та прийомів для об'єктивного пізнання.

Методи науки – способи дослідження явищ, що визначають підходи до пізнання.

Методика (гр. *methodos* – шлях, *logos* – вчення) – сукупність методів для вирішення конкретних проблем.

Методологія – наука про структуру, методи та засоби діяльності.

Механіцизм – метод, що розглядає світ як механізм.

Мода – найчастіше зустрічається значення ознаки в варіаційному ряду.

Модель (лат. *modellus* – міра, зразок) – умовний образ об'єкта для дослідження його властивостей (лат. *modellus* – міра, зразок).

Моделювання – дослідження об'єктів через їх умовні аналоги.

Монографічний опис – детальне вивчення окремих, але типових об'єктів.

Наука – система знань, що розкриває нові явища в природі та суспільстві.

Наукова діяльність – творча діяльність, спрямована на отримання нових знань.

Наукова ідея – нове пояснення явищ.

Наукова проблема – сфера непізнаного, що потребує вивчення.

Наукове пізнання – процес відображення дійсності в мисленні.

Науковий документ – матеріальний носій із науковою інформацією.

Парадигма (гр. *paradigma* – приклад, зразок) – наукова теорія, що визначає способи постановки проблем.

Політична ситуація – стан політичної системи в певний період.

Поняття – узагальнена думка, що відображає предмети та явища.

Порівняння – метод зіставлення об'єктів для виявлення подібностей та відмінностей.

Практичне значення – важливість теоретичних розробок для практичного застосування.

Предмет дослідження – конкретне явище або процес, що вивчається.

Прикладні дослідження – дослідження, спрямовані на практичне застосування знань.

Принцип (лат. *principium* – початок) – основа, що лежить в основі теорій або наук.

Прогноз (гр. *prognosis* – передбачення) – науково обґрунтоване передбачення майбутнього стану об'єкта.

Проблема наукова – форма наукового знання, що визначає сферу непізнаного.

Прогнозування – дослідження, спрямоване на передбачення майбутнього.

Репрезентативність (фр. *représentatif* – представницький) – властивість вибірки відображати характеристики генеральної сукупності.

Ресоціалізація – процес засвоєння нових соціальних ролей та цінностей.

Респондент (англ. *respondent* – той, хто відповідає) – особа, що відповідає на питання анкети чи інтерв'ю.

Система – сукупність елементів, що утворюють цілісність.

Системний аналіз – метод вирішення складних проблем через аналіз систем.

Системний метод – підхід до дослідження об'єктів як цілісних систем.

Системний підхід – методологія, що ґрунтується на вивченні об'єктів як систем.

Спостереження – систематичне вивчення об'єкта згідно з певними вимогами.

Спостереження інклюзивне – метод вивчення людей у їхньому природному середовищі.

Теорія наукова – систематизовані знання, що пояснюють певний фрагмент реальності.

Теорія політична – систематизовані знання про закони політичного життя.

Узагальнення – перехід на вищий рівень абстракції через виявлення спільних ознак.

Умовивід – логічна операція, що дозволяє отримати нове судження з існуючих.

Умовивід за аналогією – метод порівняння подібних явищ для отримання нових висновків.

Уявлення – розумове перетворення вражень у мислительні образи.

Факт науковий – підтверджений результат спостереження, що приймається за істинний.

Факторний аналіз – метод вивчення впливу факторів на результативний показник.

Формалізація – відволікання від значення понять для аналізу логічних структур.

Фундаментальні дослідження – дослідження, спрямовані на отримання нових знань про закономірності.

Функціональний зв'язок – однозначний вплив факторів на результативний показник.

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Навчальне електронне видання

ЧАБАНОВ Василь Григорович,

кандидат філософських наук, доцент кафедри політології та філософії

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Електронне видання
